

УДК 378.14:004:001.4

DOI: 10.31470/2518-7600-2020-8/2-83-102

**APPLICATION OF INFORMATION AND
COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS
OF FORMING THE PROFESSIONAL-
TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE
PROFESSIONALS**

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

**ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-
КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ**

Ірина Каменська,

кандидат

сільськогосподарських наук,

доцент кафедри теорії та

методики професійної

підготовки

ikamenskay1@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-2872-

5065

ДВНЗ «Переяслав-

Хмельницький державний

педагогічний університет

імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського, 30, м.

Переяслав, Київська обл.,

Україна, 08401

Iryna Kamenska,

Ph.D. in Agricultural Sciences,

Assistant Professor of the

Department of theory and

methods of vocational training

ikamenskay1@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-2872-

5065

Pereiaslav-Khmelnytskyi

Hryhorii Skovoroda State

Pedagogical University,

Ukraine 30, Sukhomlynsko

Str., Pereiaslav, Kyiv Reg.,

Ukraine, 08401

ABSTRACT

The article deals with the actual problem of the use of information and communication technologies for the formation of professional and terminological competence of future specialists in occupational safety.

The authors substantiate the importance of using information and communication technologies in the educational process in the study of professional terminology. The levels of formation of professional and terminological competence of future specialists are investigated, the amount of terminological knowledge in students is determined. According to the results of the experiment, it was established that the use of various effective pedagogical and innovative technologies in the study of terminological vocabulary in the classroom in special disciplines forms terminological competence and professional skills in educational applicants. It also helps to increase the general level of professional knowledge of students, expand the vocabulary, develop cognitive and volitional qualities, teaches to carry out information-educational and experimental research activities, encourages development.

According to the results of testing to determine the volume of terminological knowledge, we found that the control group had average indicators, and the experimental group had high. This indicates a sufficient level of assimilation of professional terminology by students of the experimental group, their understanding of the essence of basic concepts and phenomena, the ability of students to replace the basic terms with more accessible statements and the understanding of the importance of professional terminology for future activities and their interest in studying it.

It was found that the active use of information and communication technologies with traditional forms of training positively affects the study of professional terminology, encourages students to develop, helps to deepen and systematize knowledge, and also forms the professional and terminological competence of future specialists.

Keywords: *information and communication technologies, information resources, professional and terminological competence, terminology; vocational vocabulary, professional disciplines, educational process.*

Постановка проблеми. Процес формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці складний та багатогранний. Він потребує комплексного підходу із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, щоб в кінцевому результаті отримати компетентного, кваліфікованого фахівця з високим рівнем володіння професійної лексики. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє студентам не лише досконало оволодіти професійно-термінологічною компетентністю, а й сприяє до розвитку універсальних прийомів пошуку, отримання, обробки інформації, аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, систематизації та перетворення здобутої інформації в знання. Тому виникає необхідність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти при підготовці студентів.

У сучасному суспільстві роль інформаційно-комунікаційних технологій постійно зростає. Інформаційно-комунікативні технології – це сукупність методів, засобів та прийомів пошуку, зберігання, опрацювання, подання та передавання графічних, текстових, цифрових, аудіо та відеоданих на базі персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж та засобів зв'язку (Види сучасних ІКТ). Засоби інформаційно-комунікаційних технологій можуть бути різними – це і інформаційні ресурси, і обладнання, і освітні електронні видання (персональні комп'ютери; засоби введення й маніпулювання текстовою та графічною інформацією, пристрої маніпулювання аудіовізуальною інформацією; сучасні засоби зв'язку; системи штучного інтелекту і таке інше).

За методичним призначенням інформаційно-комунікаційні технології класифікують на навчальні (повідомляють знання, формують уміння, навички навчальної або практичної діяльності), тренажери (відпрацювання умінь та навичок, повторення та закріплення пройденого матеріалу), інформаційно-пошукові (знаходити інформацію, формують уміння і навички по систематизації інформації), демонстраційні (візуалізація об'єктів явищ, процесів з метою їх дослідження та вивчення), імітаційні (подається відповідний аспект реальності для вивчення його структурних або функціональних

характеристик), лабораторні (проведення віддалених експериментів на реальному обладнанні), моделюючі (моделювання об'єктів, явищ, процесів з метою їх дослідження та вивчення), розрахункові (автоматизація розрахунків) та навчально-ігрові (створення навчальних ситуацій в ігровій формі) (Види сучасних ІКТ).

Сучасний прогрес у науці значною мірою впливає на розвиток науково-технічного мовлення та веде до все більшої його стилістичної диференціації, зокрема розвитку окремих термінологічних систем, які є важливим складником загальної лексичної системи. Наукова термінологія відіграє важливу роль у державотворенні і є показником розвитку наукового, соціально-економічного та культурного поступу країни (Симоненко, 2003: 19).

Одним із головних напрямів поліпшення навчального процесу є вдосконалення професійної підготовки фахівців шляхом більш ґрунтовного оволодіння ними понятійним апаратом наук, що становлять основу навчання за фахом (Вікторова, 2009).

Рівень фахового мовлення передбачає досконале володіння культурою спілкування та майстерне володіння термінологічної лексики (Крохмальна, 2016).

Насамперед, фахове мовлення необхідне майбутньому фахівцю з охорони праці для того, щоб складати акти, приписи, наряди-допуски, проводити інструктажі, вести професійний діалог та налагоджувати комунікативні зв'язки з партнерами, колегами, студентами у своїй професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел із досліджуваної проблеми свідчить, що професійно-термінологічна компетентність майбутніх фахівців є предметом вивчення багатьох науковців (Molly Nicaise & Maribeth Gettinger, 1995; Balashov, Pasichnyk & Kalamazh, 2018; Piacente, Tittarelli, 2006; Власюк, 2015; Крохмальна, 2016; Сиротін, 2016; Школяр, 2017).

Попри пильну увагу науковців до питань професійно-термінологічної компетентності, такі важливі аспекти, як застосування інформаційно-комунікаційних технологій в закладах освіти при вивченні професійної термінології

майбутніми фахівцями з охорони праці ще й до сьогодні залишаються мало дослідженими та набувають у наш час особливої актуальності.

Мета статті – з'ясувати доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій в закладах освіти при вивченні професійної термінології майбутніми фахівцями з охорони праці та визначити рівні сформованості професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці.

Завдання дослідження: теоретично обґрунтувати значення застосування інформаційно-комунікаційних технологій в закладах освіти при вивченні професійної термінології майбутніми фахівцями з охорони праці; визначити рівні сформованості професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що розвиток освітньої діяльності закладів вищої освіти та активне використання інформаційно-комунікаційних технологій призвели до значних позитивних змін у системі фахової підготовки студентів, зокрема їх термінологічної складової.

Майбутні фахівці перебувають у постійному пошуку нових загальнонаукових, міжгалузевих термінів, понять із охорони праці, використовують різні методи для їх засвоєння. Це в свою чергу спонукає майбутніх інспекторів до використання комп'ютерних інформаційних технологій, за рахунок яких в процесі навчання постійно оновлюється та збагачується професійно-термінологічна лексика студентів. Студент має усвідомити, що інформаційно-комунікаційні технології полегшують розв'язок ряду професійних завдань, стимулюють до засвоєння знань та підвищують якість навчання, що впливає на особистісний розвиток, критичне мислення та професійно-термінологічну компетентність.

Особистісний розвиток – процес, керований студентами, в якому вони беруть участь, щоб покращити свої здібності, робити обґрунтовану, чітку, справедливу та чесну оцінку власного досвіду навчання. Навчальний процес повинен поступово заохочувати і дозволяти студентам брати на себе відповідальність за планування та оцінку можливостей

навчання, щоб розвинути сильні сторони та подолати нинішні слабкі сторони – розвиток критичного самоусвідомлення. Це має бути частиною комплексного підходу до навчання протягом усього курсу вищої школи (Houghton & Maddocks, 2005).

Одним із основних завдань вищої освіти – сформувати у майбутніх фахівців здібність перетворювати здобуті в навчальному процесі теоретичні знання на професійні функції (Каменська & Великдан, 2015). Саме застосування інформаційно-комунікаційних технологій (персональні комп'ютери; засоби введення й маніпулювання текстовою та графічною інформацією, пристрої для перетворення даних із графічної або звукової форм подання даних у цифрову й назад; засоби й пристрої маніпулювання аудіовізуальною інформацією; сучасні засоби зв'язку; системи штучного інтелекту і таке інше) при вивченні студентами фахових дисциплін та текстів професійного спрямування – є ресурсом для збагачення мовного запасу, розширення фахового термінологічного словника, формування професійно-термінологічної компетентності, комунікативності та кар'єрного зростання майбутніх фахівців із охорони праці.

Крім того, збагачення мовленнєвого запасу студентів здійснюється за рахунок: лекційних, лабораторних, практичних, індивідуальних занять; самостійної роботи студентів під час читання фахових текстів, сучасних текстів науково-популярного стилю, електронних періодичних видань за фахом; освоєння нормативно-правових документів; вивчення професійної термінології; опрацювання термінології з неадаптованих текстів наукового стилю; виконання індивідуальних та творчих завдань; написання рефератів, доповідей; консультацій (індивідуальних чи у вигляді круглих столів); конференцій – із використанням інформаційно-комунікативні технології.

Викладач формує професійно-термінологічну компетентність студентів, використовуючи різні форми та методи роботи. Він розвиває їх мислення, пам'ять, увагу, логіку, інтуїцію, творчість, спонукає до саморозвитку та самовдосконалення, щоб вони могли доступно, лаконічно чітко пояснити власну позицію та думку у сфері майбутньої професійної діяльності.

Майбутні інспектори з охорони праці мають володіти професійною компетентністю, термінологічною лексикою та культурою спілкування, вільно орієнтуватися у законодавчій базі, використовуючи інформаційну мережу Інтернет, вміти здійснювати аналіз, вдало застосовувати здобуті знання, вміння та навички на практиці за фаховим спрямуванням.

На шляху формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці виникають певні труднощі, пов'язані з недооцінкою студентами та викладачами актуальності вдосконалення термінологічної підготовки.

Потреба вдосконалення навчальної підготовки майбутніх фахівців спрямована, як на вирішення окремих питань формування професійної компетентності, так і на усунення суперечностей, що існують між новою компетентною парадигмою професійної підготовки фахівця та не розробленістю теоретико-методичних основ термінологічної підготовки студентів закладів вищої освіти, між високими вимогами до професійної компетентності майбутніх фахівців та недостатнім рівнем володіння випускниками закладів вищої освіти термінологічними знаннями і вміннями як засобом пізнання та професійного спілкування (Вікторова, 2009).

Термінознавство сьогодні переглядає свої традиційні положення про сутність терміна, про специфіку наукових текстів і розробляє нові проблеми, серед яких чи не найголовнішими є питання про фахову мову – мову спеціального призначення (LSP), про структури знань, які стоять за терміном, про когнітивні наукові карти, про професійну комунікацію тощо (Стасюк, 2013).

Мова – явище антропоцентричне, вона не може існувати без осмислення її одиниць людським розумом. Кожне слово (мовна одиниця), що побутує в мові, відповідає якомусь абстрагованому поняттю (ментальній одиниці), що функціонує в свідомості людини як фрагмент її когнітивного простору. Будь-яке слово має змістову та формальну (план вираження) організацію (Лозова, 2013).

О. Тишко (Тишко, 2010) зазначає, що останнім часом дослідники в галузі лінгвістики, психології та інформатики,

вивчаючи способи отримання, оброблення, зберігання та використання інформації, пропонують різні переліки когнітивних структур, які використовуються для ментальної репрезентації знань, а саме: пропозиції, схеми, сценарії, скрипти, сітки, фрейми, концепти.

Професійно-термінологічна підготовка студентів спеціальності «Охорона праці» передбачає ознайомлення із лексикою офіційно-ділового стилю, який поділяють на чотири категорії (Жайворонок, 2006):

– загальнономовна (міжстильова) лексика – трудові процеси, різні дії стани, назви об'єктів, знарядь праці і засобів пересування, назви житла, господарських предметів, назви суспільно-політичних понять, назви якостей і властивостей, назви числових і хронологічних понять, займенники і службові слова та ін. (*педагог, інженер, робітник, населення, міграція, верстат, повинь, будинок, якісний, протиправний, власність, захід, масштаб, оцінити, зміцнити, підвищити рівень та ін.*);

– термінологізована і детермінологізована лексика – мовні одиниці, які широко вживаються у повсякденному житті, але водночас зорієнтовані на якусь певну сферу людської діяльності; наукова і виробнича термінологія (*держава, влада, соціальний захист, права та обов'язки громадян, закон, автоматизація, комп'ютеризація, модернізація, науково-технічний (технологічний) рівень, умовивід, ефективність виробництва та ін.*);

– термінологія – спеціалізована термінологія (*управління, безпека, ризик, умови праці, припис, нормативи, державний нагляд та ін.*);

– власне ділова лексика (канцеляризми) – ділова термінологія, яка за походженням є переважно загальноновживаною лексикою або похідною від неї (*акт, догана, закон, постанова, трудова угода, атестація, покарання, законність, чинність та ін.*).

Процес становлення професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці розпочинається із вивчення базових дисциплін (1 курс), потім загальнопідготовчих (2 курс) і професійних (фахових) дисциплін (3-4 курс).

На початковому етапі навчання, під час вивчення базових та фахових дисциплін, із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій студентів знайомлять із загальнономовною лексикою, потім термінологізованою і детермінологізованою лексикою, яка має вужчу сферу вживання, поступово ознайомлюючись із галузевою термінологією, термінами, його основними ознаками та характеристиками, що відрізняють його від звичайних слів, і заключний етап вивчення власне ділової лексики та професіоналізмів.

За результатами вивчення фахових дисциплін бакалаври мають бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти такими професійно-термінологічними компетенціями:

- знання та розуміння предметної області й професійної діяльності;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними термінами;
- здатність влучно та доцільно використовувати працезахоронні терміни в процесі виконання посадових обов'язків;
- здатність складати акти цільової перевірки, внутрішні нормативні акти, санітарно-гігієнічні характеристики умов праці;
- здатність розробляти і впроваджувати довгострокові програми щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- здатність розробляти комплексні заходи з охорони праці на поточний рік;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- навички здійснення перспективного та щорічного планування науково-дослідних робіт із охорони праці;
- навички грамотно користуватися відповідними законами;
- здатність приймати участь в підготовці графіків робіт, замовлень, заявок, інструкцій з охорони праці, розпоряджень, карт, схем, освітніх документів тощо, а також встановленої звітності за затвердженими формами й у визначені терміни як для виробничого, так і для навчально-виховного процесів;

– здатність розробляти необхідні заходи щодо поліпшення умов праці використовуючи фахову термінологію та ін.

Майбутній фахівець в галузі охорони праці має бути здатним до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних із забезпеченням життя, здоров'я і працездатності робочих кадрів та мати такі основні професійно-термінологічні компетентності:

– давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою;

– використовувати закони, положення, нормативно-правові акти і нормативно-технічні документи у практичній діяльності при виконанні професійних функцій;

– розробляти проекти професійної підготовки фахівця на глобальному й етапних рівнях, керуючись результатами аналізу його професійної діяльності;

– розробляти вимоги щодо виконання посадових обов'язків працівників;

– складати акти цільової перевірки, внутрішні нормативні акти, санітарно-гігієнічні характеристики умов праці;

– застосовувати на практиці основну законодавчу та нормативно-правову термінологію;

– розробляти, впроваджувати заходи щодо поліпшення умов праці, використовуючи фахову термінологію;

– використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище;

– володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами;

– розробляти інструкції, проводити навчання та інструктажі з безпеки праці використовуючи професійну лексику;

– використовувати працезохоронні терміни в процесі виконання посадових обов'язків, набуті вміння та навички граматично правильно будувати речення та власний діалог, використовуючи фахову термінологію та ін.

Професійне спілкування студентів та викладачів не можливе без вивчення та використання професійної термінології. Ці слова закладають фундамент до майбутньої

професійної діяльності інспектора з охорони праці, складають основу загальнонавчаного словника студента. Засвоєння студентами фахової термінології та розширення їхнього словникового запасу максимально забезпечує практичну та правову цінність ділового мовлення, прийняття нестандартних рішень, прояву творчих підходів в майбутній професійній діяльності та розвитку особистісних якостей справжнього професіонала своєї справи.

За умовами експерименту студенти контрольної групи навчалися традиційно, з використанням існуючих програм, підручників і посібників. Для студентів експериментальної групи нами було передбачено найбільш ефективні шляхи реалізації відповідних педагогічних умов. На заняттях із фахових дисциплін, нами було застосовано такі педагогічні технології, як: структурно-логічні, інтеграційні, професійно-ділові ігрові, тренінгові засоби, інформаційно-комп'ютерні, діалогово-комунікаційні. Студенти експериментальної групи були задіяні у вебінарах, веб-конференціях, онлайн-зустрічах. Крім того, використовуючи мережу Інтернет, студенти готували доповіді, статті, інформаційні повідомлення, презентації, реферати з використанням науково-професійної термінології. Також, зі студентами були проведені ділові ігри, дискусії, круглі столи, тестові завдання, термінологічні диктанти та ін. Студенти активно використовували інформаційно-комунікаційні технології при роботі із термінологічними словниками, довідниками, нормативними документами (стандарты, норми, правила та ін.), самі складали кросворди, ребуси, схеми, готували стенди з охорони праці, розробляли правила, посадові інструкції для різних виробничих процесів та ін.

Для розрахунку обсягів засвоєння фахової термінології нами було використано формулу (Власюк, 2015):

$$Q = K_1 : K \cdot 100 \%, \text{ де}$$

Q – обсяг сформованих фахових термінів (у %);

K_1 – кількість правильно зазначених термінів;

K – загальна кількість запропонованих фахових термінів із охорони праці.

За результатами тестування (табл. 1) на визначення обсягу термінологічних знань встановлено, що 70 % студентів експериментальної групи мали високі показники, 30 % – середні. Високий показник свідчить про достатній рівень засвоєння фахової термінології студентами, про розуміння ними сутності основних понять та явищ, про здатність студентів замінювати основні терміни більш доступними для розуміння поняттями, про розуміння ними значення професійної термінології для їх майбутньої діяльності та зацікавленість у її вивченні. Середній показник, вказує на те, що у студентів є необхідність у повторенні тих працезохоронних термінів, що не були відтворені, уточненні їх сутності, пошуку нових синонімічних замін, демонстрації професійних ситуацій їх використання, підвищенні зацікавленості при оволодінні професійною термінологією. Контрольна група мала наступні результати: 20 % студентів мали високий показник, 70 % – середній і 10 % – низький (рис. 1.).

Таблиця 1

Показники рівнів обсягу працезохоронних термінологічних знань студентів

Групи	Рівні		
	Низький (5-30%)	Середній (35-70%)	Високий (75-100%)
Контрольна (n=10)	1	7	2
Експериментальна (n=10)	-	3	7

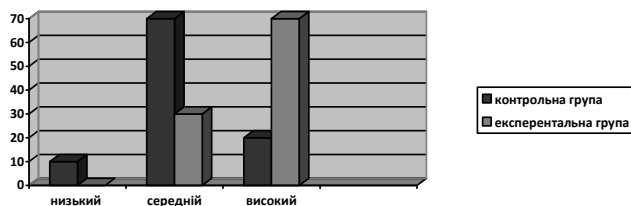

Рис. 1. Рівні сформованості професійно-термінологічної компетентності студентів

Професійна термінологія засвоюється та запам'ятовується краще, якщо в цьому беруть участь одночасно кілька органів чуттів. Відповідно, при вивчення професійної термінології, зрозуміла позитивна роль інформаційно-комунікативних технологій, які найкраще враховують потреби та інтереси сучасної молоді. Ефективне використання інформаційно-комунікативних технологій сприяє не тільки самому запам'ятовуванню, засвоєнню, але й збереженню вивченого матеріалу в пам'яті, орієнтує на розвиток професійної майстерності майбутнього фахівця, формує професійно-термінологічну компетентність. У студентів виникає потреба самостійно здобувати та поповнювати свої знання, спонукає їх до розвитку та самовдосконалення.

Одержані результати свідчать, що вивчення студентами фахової термінології на заняттях із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій формує у здобувачів освіти професійну, професійно-термінологічну компетентність, вчить здійснювати інформаційно-навчальну та дослідницьку діяльність, спонукає до розвитку та самовдосконалення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. За результатами експерименту, встановлено, що під час проведення експерименту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, різних педагогічних технологій та методів студенти експериментальної групи мали високі та середні рівні обсягу працезохоронних термінологічних знань.

Встановлено, що у контрольній групі орієнтація на розвиток залежить від умов, а у експериментальній групі – сформований активний розвиток особистості.

Отже, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяє поглибленню й систематизації знань, вивченню фахової термінології, а також формує професійно-термінологічну компетентність майбутніх фахівців.

У подальших дослідженнях маємо намір здійснити пошук резервів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців із використанням елементів дистанційної форми отримання знань (технологія вебінару).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Види сучасних ІКТ в начально-виховному процесі. URL: <https://www.slideshare.net/masterfizik/ss-30319568>
2. Вікторова Л.В. Формування професійно-термінологічної компетентності студентів вищих аграрних навчальних закладів у фаховій підготовці: автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2009. 23 с.
3. Власюк І.В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх бакалаврів економіки в процесі вивчення фахових дисциплін: дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2015. 272 с.
4. Жайворонок В.В., Бріцин В.М., Тараненко О.О. Українська мова в професійній діяльності: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 431 с.
5. Каменська І.С., Великдан Ю.В. Проблеми формування професійної компетентності майбутніх інспекторів з охорони праці під час їх практичної підготовки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Суми. 2015. Вип. 124. С. 160-162.
6. Крохмальна Г. Термінологічна компетентність майбутніх учителів початкової школи: сучасний стан та шляхи вдосконалення. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2016. Вип. 30. С. 110-118.
7. Лозова Н.Г. «Когнітема – когнітивний простір», «когнітосема – когнітивно-семасіологічний простір»: диференціація понять. *Термінологічний вісник: збірник наукових праць* / ред. В.Л. Іващенко. Київ. Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. 2 (1). с. 135-138.
8. Симоненко Л.О. Українська термінологічна лексикографія за роки незалежності: здобутки і прорахунки. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. / ред. Л.О. Симоненко. Київ. 2003. Вип. V. С. 18-22.
9. Сиротін О.С. Формування у студентів агробіологічних спеціальностей професійно-термінологічної компетентності засобами іноземної мови. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. Київ. 2016. 2, Ч.2, С. 59-64.

10. Стасюк Т. В. Нові тенденції розвитку термінознавства: здобутки міжнародної наукової групи Р. Теммерман. *Термінологічний вісник: збірник наукових праць* / ред. В.Л. Іващенко. Київ. Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. 2 (1). с. 38-49.

11. Тишко О. В. Когнітивні структури репрезентації знань. *Наукові записки. Серія «Філологічна»: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квітня 2010 р. «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість».* – Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. Вип. 14. С. 236-241.

12. Школяр Н.В. Термінологічна компетентність як складова професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки».* Херсон. 2017. № 75 том 2. С. 203-207.

13. Balashov E., Pasichnyk I., & Kalamazh R. (2018). Self-Monitoring and Self-Regulation of University Students in Text Comprehension. *PSYCHOLINGUISTICS*, 24(1), 47-62. doi:10.31470/2309-1797-2018-24-1-47-62.

14. Houghton W., Maddocks A. (2005). Engineering Subject Centre Guide: Personal Development Planning for Engineering Students January 2005 / Published by The Higher Education Academy – Engineering Subject Centre. URL: <http://www.heacademy.ac.uk/system/files/personal-development-planning.pdf> (дата звернення 12.10.2017).

15. Molly Nicaise & Maribeth Gettinger (1995). Fostering reading comprehension in college students, *Reading Psychology*, 16:3, 283-337. doi:10.1080/0270271950160302.

16. Piacente Telma, Tittarelli Ana María (2006). «Comprensión producción de textos en alumnos universitarios: la reformulación textual». *Orientación y Sociedad*. No 6, pages 99-126.

REFERENCES

1. *Vydy suchasnykh IKT v nachaljno-vykhovnomu procesi* [Types of modern ICT in the primary education process]. URL: <https://www.slideshare.net/masterfizik/ss-30319568> [in Ukrainian].

2. Viktorova, L. (2009). *Formuvannia profesiino-terminologichnoi kompetentnosti studentiv vyshhykh aghrarnykh navchalnykh zakladiv u fakhovii pidgotovci* [Formation of

vocational and terminological competence of students of higher agricultural educational institutions in professional preparation] // *Extended abstract of candidate's thesis*. Chernihiv: CSPU named after TG Shevchenko [in Ukrainian].

3. Vlasiuk, I. (2015). *Formuvannia profesiino-terminologichnoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv ekonomiky v procesi vyvchennja fakhovykh dyscyplin* [Formation of vocational and terminological competence of future bachelors of economics in the process of studying professional disciplines] // *Candidate's thesis*. Vinnytsya [in Ukrainian].

4. Zhaivoronok, V., Britsyn V. & Taranenko O. (2006). *Ukrainska mova v profesiinii diialnosti* [Ukrainian language in professional activity] // Kyiv: High School [in Ukrainian].

5. Kamenska, I. & Velykdan, Yu. (2015). *Problemy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh inspektoriv z okhorony pratsi pid chas yikh praktychnoi pidhgotovky* [The problem of formation of professional competence of future inspectors on labour protection during their practical training] // *Visnyk Chernighivskogo natsionalnoho pedagogoghichnoho universytetu imeni T.Gh. Shevchenka. Serii: Pedagoghichni nauky. – Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko Series: Pedagogical Sciences*. 124. (pp. 160-162). [in Ukrainian].

6. Krokmalna, H. (2016). *Terminologhichna kompetentnist maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly: suchasnyi stan ta shliakhy vdoskonalennia* [Terminological competency of future primary school teachers: current state and ways of improvement] // *Visnyk Lvivskogo universytetu. Serii: Pedagoghichna – Visnyk of Lviv University. Series Pedagogics*. Issue. 30. (pp. 110-118) [in Ukrainian].

7. Lozova, N. (2013). «Kognitema – kognityvnyi prostir», «kognitosema – kognityvno-semasiologhichnyi prostir»: *dyferenciacia poniatia* [«Cognithema – cognitive space», «cognitosema – cognitive-semasiological space»: a differentiation of concepts] V. L. Ivashchenko (Eds.) // *Terminologhichni visnyk: Zbirnyk naukovykh prats – Terminological Bulletin: Collection of scientific works*. Issue. 2(1). (pp. 135-138). Kyiv. Institute of the Ukrainian language of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

8. Symonenko, L. (2003). *Ukrainska terminolohichna leksykohrafiia za roky nezalezhnosti: zdobutky i prorakhunky* [Ukrainian terminology lexicography during the years of independence: achievements and miscalculations]. L. O. Symonenko (Eds.) // *Ukrainska terminolohiia i suchasnist – Ukrainian terminology and modernity*. Issue V. (pp. 18-22). Kyiv [in Ukrainian].

9. Syrotin, O. (2016). *Formuvannia u studentiv ahrobiolohichnykh specialnostei profesiino-terminolohichnoi kompetentnosti zasobamy inozemnoi movy* [Formation of students of agrobiological specialties of vocational-terminological competence by means of a foreign language] // *Aktualni problemy pedahohiky, psykholohii ta profesiinnoi osvity. – Actual problems of pedagogy, psychology and vocational education*. 2, part.2, (pp. 59-64). Kyiv [in Ukrainian].

10. Stasiuk, T. (2013). *Novi tendenciji rozvytku terminoznavstva: zdobutky mizhnarodnoji naukovoji ghrupy R. Temmerman* [New trends in the development of terminology: the achievements of the international scientific group R. Temmerman]. V. L. Ivashchenko. (Eds.) // *Terminolohichnyj visnyk – Terminological Bulletin*. Issue 2 (1). (pp. 38-49). Kyiv [in Ukrainian].

11. Tyshko, O. (2010). *Kohgnityvni struktury reprezentatsii znan* [Cognitive structures of knowledge representation] // *Naukovi zapysky. Serija «Filolohichna» – Scientific notes. Series «Philological»*: International materials. sci. pract. conf. April 22-23, 2010 «Intercultural Communication: Language – Culture – Personality». Issue 14. (pp. 236-241). Ostrog: «Ostroh Academy» [in Ukrainian].

12. Shkoliar, N. (2017). *Terminolohichna kompetentnist iak skladova profesiinnoi pidhgotovky maibutnikh grafichnykh dzhaineriv* [Terminological competence as a component of the professional training of future graphic designers] // *Zbirnyk naukovykh prats «Pedagohichni nauky» – Collection of scientific works «Pedagogical sciences»*. 75 Vol. 2. (pp. 203-207). Kherson [in Ukrainian].

13. Balashov E., Pasichnyk I., & Kalamazh R. (2018). Self-Monitoring and Self-Regulation of University Students in Text Comprehension. *PSYCHOLINGUISTICS*, 24(1), 47-62. doi:10.31470/2309-1797-2018-24-1-47-62 [in English].

14. Houghton, W. & Maddocks, A. (2005). Engineering Subject Centre Guide: Personal Development Planning for Engineering Students January 2005 / Published by The Higher Education Academy – Engineering Subject Centre. URL: <http://www.heacademy.ac.uk/system/files/personal-development-planning.pdf> [in English].

15. Molly Nicaise & Maribeth Gettinger (1995). Fostering reading comprehension in college students, Reading Psychology, 16:3, 283-337. doi:10.1080/0270271950160302. [in English].

16. Piacente, T. Tittarelli, A.M. (2006). «Comprensión producción de textos en alumnos universitarios: la reformulación textual». Orientación y Sociedad. No 6, p. 99-126 [in English].

АНОТАЦІЯ

В статті розглянуто актуальну проблему застосування інформаційно-комунікаційних технологій для формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців із охорони праці.

Авторами обґрунтовано значення використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі при вивченні фахової термінології. Досліджено рівні сформованості професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців, визначено обсяг термінологічних знань у студентів. За результатами експерименту, встановлено, що застосування різних ефективних педагогічних та інноваційних технологій при вивченні термінологічної лексики на заняттях із фахових дисциплін формує у здобувачів освіти термінологічну компетентність, професійні уміння. Крім того, сприяє підвищенню загального рівня фахових знань студентів, розширенню термінологічного словника, розвитку пізнавальних та вольових якостей, вчить здійснювати інформаційно-навчальну та експериментально-дослідницьку діяльність, спонукає до розвитку.

За результатами тестування на визначення обсягу термінологічних знань, нами встановлено, що контрольна група мала середні показники, а експериментальна група – високі. Це свідчить про достатній рівень засвоєння фахової термінології студентами експериментальної групи, про

розуміння ними сутності основних понять та явищ, про здатність студентів замінювати основні терміни більш доступними для розуміння висловлюваннями та про розуміння ними значення професійної термінології для майбутньої діяльності й зацікавленість у її вивченні.

З'ясовано, що активне застосування інформаційно-комунікаційних технологій із традиційними формами навчання позитивно впливає на вивчення фахової термінології спонукає студентів до розвитку, сприяє поглибленню і систематизації знань, а також формує професійно-термінологічну компетентність майбутніх фахівців.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; інформаційні ресурси; професійно-термінологічна компетентність; термінологія; професійна лексика; фахові дисципліни; навчальний процес.

АННОТАЦІЯ

В статті рассмотрены актуальную проблему применения информационно-коммуникационных технологий для формирования профессионально-терминологической компетентности будущих специалистов по охране труда.

Авторами обосновано значение использования информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе при изучении профессиональной терминологии. Исследован уровень формирования профессионально-терминологической компетентности будущих специалистов, определен объем терминологических знаний студентов. По результатам эксперимента установлено, что применение различных эффективных педагогических и инновационных технологий при изучении терминологической лексики на занятиях по специальным дисциплинам формирует у соискателей образования терминологическую компетентность, профессиональные умения. Также, способствует повышению общего уровня профессиональных знаний студентов, расширению терминологического словаря, выработыванию познавательных и волевых качеств, учит осуществлять информационно-учебную и экспериментально-исследовательскую деятельность, побуждает к развитию.

По результатам тестирования на определение объема терминологических знаний, нами установлено, что контрольная группа имела средние показатели, а экспериментальная группа – высокие. Это свидетельствует о достаточном уровне усвоения профессиональной терминологии студентами экспериментальной группы, о понимании ими сущности основных понятий и явлений, о способности студентов заменять основные термины более доступными для понимания высказываниями и о понимании ими значения профессиональной терминологии для будущей деятельности и заинтересованность в ее изучении.

Выяснено, что активное применение информационно-коммуникационных технологий с традиционными формами обучения положительно влияет на изучение профессиональной терминологии, побуждает студентов к развитию, способствует углублению и систематизации знаний, а также формирует профессионально-терминологическую компетентность будущих специалистов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, информационные ресурсы, профессионально-терминологическая компетентность, терминология, профессиональная лексика, профессиональные дисциплины, учебный процесс.